

2019-cu ilin uşaq poeziyası

Gülnar QƏMBƏROVA

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

2019-cu ilin ədəbi mənzərəsinə nəzər yetirdikdə uşaq poeziyasının durumunda əvvəlki illərə nisbətən xeyli canlanmanın olduğunu müşahidə etdik.

Ədəbiyyatşünas tənqidçi Elnarə Akimovanın "Ədəbiyyat qəzeti"ndə nəşr olunan "Çağdaş uşaq ədəbiyyatının problemləri" adlı silsilə şəklində məqalələri uşaq ədəbiyyatının nəzəri, elmi, metodoloji problemlərinə həsr olunmuşdur.

Müasir ədəbi prosesin mənzərəsinə dolğun, hərtərəfli əks etdirən "Ədəbiyyat qəzeti" həmişə olduğu kimi ötən il də uşaq ədəbiyyatı mövzusunda yazılan şeirlərə, nəsr əsərlərinə öz səhifələrində geniş yer vermişdir.

"Ədəbiyyat qəzeti"nin ötən ilki saylarına nəzər yetirdikdə Zahid Xəlil, Qəşəm İsabəyli, Rafiq Yusifov, Sevinc Nuruqızı, İbrahim Yusifov, Ələsgər Əlioğlu, Qəşəm Nəcəfzadə kimi daim uşaq ədəbiyyatı ilə məşğul olan uşaq yazarlarının şeirləri ilə yanaşı gənc yazarlardan Mina Rəşid, Allahşükür ağa, Simax Şeyda və digərlərinin də bir-birindən maraqlı, fərqli mövzularda yazdığı şeirlərə rast gəlirik.

Zahid Xəlilin "Nəvələr də yaşasın, nəvələr də yaşasın" şeiri nəvə və nəvənin dialoqu üzərində qurulmuşdur. Dialoq şəklində qurulmuş bu şeirdə Zahid Xəlil uşaq dünyasının incəliklərinə varır, onların ucsuz-bucaqsız təxəyyül dünyasını açır, heyvanlara diqqət, sevgi aşılayır.

Qəşəm İsabəylinin şeirlərində hadisə və predmetlərə uşaq təfəkkürü ilə yanaşmaq, onların mövqeyindən münasibət bildirmək aparıcı xətt olaraq qalır. Adətən, uşaq şairlərinin çoxu təbiət mövzularına üstünlük verir. Təbiət təsvirlərinə müraciət edən, onu uşaqlara sevdirməyi, qorumağı, gözəlliyini dərk etməyi missiya kimi seçən yazıçılar uşaqlar üçün böyük xidmət göstərirlər. Lakin çağdaş uşaq şeirlərində əsas tələblər məzmunun müasirliyi, idrak imkanlarına uyğun sadə dil və üslub xüsusiyyətləri olduğundan yazıçılar bu istiqamətdən çıxış etməli və bu-

na uyğun əsərlər ərsəyə gətirməlidirlər. Qəşəm İsabəylinin "Zeynəb cıqalçılıq edir", "Şəm-Şəmin şikayəti", "Kimi çox istəyirsən", "İldırım", "Külək" "Küçük və Çaqqal", "Şirni-quş" şeirlərində yuxarıda sadaladığımız keyfiyyətləri aydın sezmək mümkündür:

*Ulaşır çöldə çaqqallar,
Evdə Zeynəbi qorxudur.
Çaqqalları qorxutmaqçun
Zeynəb gah it şəkli çəkir,
Gah yazığı gəlir - pozur.*

Rafiq Yusifovlu daim uşaq ədəbiyyatı ilə məğul olan, bu sahədə bir-birindən dəyərli ədəbi nümunələr yaradan şairlərdəndir. O, ötən ildə də uşaqlar üçün əvəzolunmaz dərgi olan "Göyərçin" jurnalındakı baş redaktor kimi fəaliyyətini davam etdirməklə yanaşı, digər mətbu orqanlarında bir-birindən fərqli uşaq şeirləri ilə çıxış etmişdir.

Ələsgər Əlioğlunun şeirlərinin mühüm cəhəti ondan ibarətdir ki, müəllif hadisələri uşaqların baxış bucağından yanaşaraq, onların təxəyyülünə uyğun təsvir etmişdir. Bu şeirlər poetik lövhələrlə, bədii elementlərlə zəngindir.

Sevinc Nuruqızı "Vətəndən uca" şeirində Vətənin müqəddəsliyini, doğmalığını adi təsviri sözlərlə yazmır. O, təbiətin gözəlliyini, yağışın yağmasını, navalçaların sədasını elə dolğun, poetik səviyyədə oxucuya çatdırır ki, uşaqlar bu möhtəşəm gözəlliyi qəlbən duyur...

Qəşəm Nəcəfzadənin əksər uşaq şeirlərində müharibənin təsirindən zərbə alan uşaq obrazlarına rast gəlirik. Bu uşaqlar hər şeydən xəbərsiz, öz kiçik dünyalarında yaşayırlar, bir-biri ilə torpaq üstündə vuruşan, müharibələr törədən insalara qarşı yazılmış bu misralar bir növ etiraz kimi səslənir:

*Ehey, sən kimsən, qaranlıqda gizlənən,
"Düşmən" sözünü atma uşaqların içinə.
Silahını yığışdır, rədd ol bizim dünyadan,
Qarışma, sən qarışma, uşaqların içinə.*

Mina Rəşid şeirlərində tez-tez vətənpərvərlik mövzusunda müraciət edir. Onun "Mənim doğma vətənim", "Ana dilim", "Xocalı", "Ağdam", "Mübariz", "Türk bayrağı", "Qarabağ" və s. şeirləri bu qəbildəndir.

İnqilab İsaq "Sərhəddə ağac" şeirində müharibənin dəhşətlərini bir uşağın dilindən təsvir edir. Uşaq sərhəddəki ağacın nə kimə dayanaraq Vətəni, elini qoruduğuna inanır, doğma torpaqların gec-tez düşməndən azad edilməsinə ümid edir:

*Sərhəddə bir ağac var,
Onu əkibdi babam.
Qanlı döyüşlər görüb
Hər yarpağı, budağı.
Kölgəsində gizləyib
Neçə oğul-uşağı.*

2019-cu ildə uşaq ədəbiyyatının poetik durumunu incələyərkən müəyyən etdik ki, xeyli uşaq şeirləri ərsəyə gəlmişdir.